

Ciència i caritat

Signat *P. Ruiz Picasso* a l'angle inferior esquerre

Barcelona, 1897

Oli sobre tela

197 x 249,5 cm

Donatiu de l'artista, 1970

MPB 110.046

L'obra

Sens dubte, *Ciència i caritat* és una de les obres essencials de l'etapa de formació de Picasso. Amb només 15 anys, Picasso se sent prou madur per endegar composicions de gènere ambicioses i de culminació de la línia acadèmica, curosament dirigida pel seu pare, José Ruiz Blasco.

Ciència i caritat s'emmarca en el realisme social tan present en els medis més conservadors de la segona meitat del s. XIX, de projecció dels sentiments filantròpics i interès pel progrés de la ciència.

Obra de grans dimensions i de composició clàssica, està estructurada de manera que tots els personatges s'articulen per tal de concentrar l'atenció de l'espectador en la malalta. L'estretor de la cambra i el tractament lumínic i cromàtic contribueixen a crear una atmosfera d'intimitat i de recolliment.

Models per als personatges

José Ruiz Blasco, pare de Picasso, fou el model per al metge. Una captaire que va trobar al carrer pidolant amb una criatura en braços, a qui va contractar per 10 pessetes, va servir-li de model per a la malalta i el nen. Per a la monja, Picasso va fer servir probablement un adolescent disfressat amb un hàbit que li hauria prestat Josefa González, una monja malaguenya de l'orde de Sant Vicenç de Paül amiga del seu oncle Salvador, que residia aleshores a Barcelona.

Taller

La bona acollida dispensada per la crítica a *La primera comunió* –presentada a la Tercera Exposició de Belles Arts i Indústries Artístiques de Barcelona de 1896– va esperonar José Ruiz a llogar-li el que seria el primer taller de Picasso al número 4 del carrer de la Plata –prop de la residència familiar del carrer Mercè–, taller que va compartir amb Manuel Pallarès, amic de l'Escola de Belles Arts. Allí va pintar *Ciència i caritat*.

Precedents

Possiblement la font d'inspiració última per al motiu escollit es troba en *Una sala de l'hospital durant la visita del metge en cap*, del pintor sevillà Luis Jiménez Aranda (1845-1928). Aquesta tela monumental, que obtingué els màxims guardons a París (1889) i Madrid (1892), va ser determinant en el món de la pintura acadèmica hispànica, tant en la consagració del realisme pictòric com de la temàtica *social* (per oposició a la *històrica*).

Cal no oblidar, però, que aquesta temàtica –també propera a una composició d'Enrique Paternina, *Visita de la mare*, presentada a l'exposició de 1896– té el seu precedent més directe en una tauleta pintada per Picasso a la Corunya el 1894 (*La malalta*). La tela anà precedida de nombrosos apunts i esbossos, i el títol final sembla que hauria estat degut al pare de Picasso.

Ebossos

El museu conserva 6 esbossos de *Ciència i caritat*, tres dels quals estan exposats i un altre es troba al revers del retrat de Joan Vidal Ventosa (MPB 70.802). MPB 110.089, 110.099, 110.214, 110.229, 110.387 i 70.802 R

Premis i recepció de l'obra

Ciència i caritat va obtenir una Menció Honorífica a l'Exposició General de Belles Arts de Madrid de la primavera del 1897 i la Medalla d'Or a l'Exposició Provincial de Màlaga celebrada posteriorment. Després de rebre aquests premis, Joaquín Martínez de la Vega –pintor malagueny amic del seu pare–, va agafar una copa de xampany i, deixant caure unes gotes damunt del cap de Picasso, el va batejar com a Pintor.

Un crític sorneguer s'hauria referit a la falta de perícia en la solució de la mà que sosté el doctor amb uns versos que Picasso encara recordaria anys després a Sabartés:

“Siento ante tanto dolor
reirme como un bergante,
pero el caso es superior.
¿Pues no está el señor doctor
tomándole el pulso a un guante?”

Malgrat l'èxit obtingut, la que Pierre Daix qualifica de “gran tramoia acadèmica” del jove Picasso serà també la darrera gran obra d'aquesta tradició: en una carta de novembre del 1897 adreçada al seu amic i company de Llotja, Joaquim Bas, Picasso es mostrarà ja molt crític amb la formació artística que proporcionava l'Acadèmia de San Fernando de Madrid. Una de les poques lliçons que valorarà del seu aprenentatge acadèmic serà el dibuix al natural, però s'apartarà de tota subordinació de tècnica i temàtica a l'*estil correcte* de l'acadèmia. El jove Picasso abandonarà la pretensió, alimentada pel seu pare, de forjar una carrera basada en premis i honors i cercarà el seu camí al marge de l'academicisme.

Ubicació

Sala 3